

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Marek Michalak

ZEW.422.18.2018.AP

Warszawa, 13 września 2018 roku

**Państwo
Dyrektorzy przedszkoli, szkół
i placówek systemu oświaty**

Wznowić Państwo Dyrektorzy,

zaniepokojony sprawami kierowanymi do mnie przez rodziców dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, które do niedawna korzystały z nauczania indywidualnego organizowanego w szkole, zwracam się do Państwa o udzielenie jak najszerszej pomocy uczniom, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji związanej ze zmianą przepisów w tym zakresie. Z przekazywanych do mojego Biura informacji wynika, że rodzice borykają się z problemami wynikającymi często z błędnej interpretacji obowiązujących uregulowań prawnych. Sytuację niejednokrotnie potęgują nieprecyzyjne informacje przekazywane na ten temat w mediach. W efekcie czują się oni coraz bardziej zagubieni, a dzieci przerażone perspektywą izolacji z grupy rówieśniczej.

O takim stanie rzeczy świadczyć może jeden z wielu listów skierowanych do Rzecznika Praw Dziecka z prośbą o pomoc: matka dziecka z FAS, składając wniosek do poradni psychologiczno-pedagogicznej o wydanie orzeczenia o potrzebie nauczania indywidualnego, nie otrzymała rzetelnych informacji o nowych rozwiązaniach prawnych dotyczących tej formy nauczania, jak i nowych możliwościach prawnych stworzonych dla dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Zarówno ona, jak i syn byli głęboko zaniepokojeni, że chłopiec nie będzie już miał zajęć w szkole i zostanie skazany na izolację społeczną w domu. Takie zgłoszenia świadczą o pilnej potrzebie szczegółowej analizy obowiązujących przepisów w tym zakresie w każdej polskiej szkole, ich realizacji w praktyce, a także udzielania na bieżąco jak najpełniejszego, merytorycznego wsparcia rodzicom, którzy sami nie potrafią poradzić sobie z problemem.

Analizując pytania kierowane do Rzecznika Praw Dziecka przez dyrektorów, nauczycieli i rodziców chciałbym odnieść się do najczęściej powtarzających się kwestii:

- **nauczanie indywidualne w domu**

W świetle nowych przepisów jest organizowane wyłącznie dla dzieci, którym stan zdrowia uniemożliwia chodzenie do szkoły (np. po urazie kręgosłupa) i **taką diagnozę potwierdził lekarz wydając odpowiednie zaświadczenie**. Podstawę prawną w tej kwestii stanowi rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 roku *w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży* (Dz.U. z 2017 r. poz. 1616).

Należy jednak zauważyć, że Zespół Aspergera, ADHD czy zagrożenie niedostosowaniem społecznym – w świetle obecnie obowiązujących przepisów – nie może być powodem wydania orzeczenia o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego albo orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania. Rzecznik Praw Dziecka podkreśla, że ważnym prawem każdego dziecka jest możliwość budowania kompetencji społecznych wśród rówieśników. Jeśli dziecko ma trudności z funkcjonowaniem w grupie, wymaga wsparcia w tym zakresie. Izolacja społeczna nie rozwiąże jego problemów, a wręcz je nasili.

- **zajęcia w szkole**

Aktualnie obowiązujące (nowe) przepisy przewidują, że są one organizowane dla dzieci, którym lekarz nie wydał zalecenia o konieczności wyłącznego pozostania w domu. Rodzice mają prawo domagać się zorganizowania całościowego kształcenia dziecka na terenie szkoły. **Zajęcia dla dzieci z różnego rodzaju dysfunkcjami mogą się odbywać zarówno wspólnie z całą klasą, jak i w małej grupie lub też indywidualnie z nauczycielem (zajęcia indywidualne w takim przypadku absolutnie nie mogą być realizowane w domu, muszą odbywać się w szkole, dziecko ma prawo do kontaktu z rówieśnikami)**. Formę zajęć, po przeanalizowaniu potrzeb i możliwości dziecka, a także mając na uwadze jego dobro, powinien określić zespół nauczycieli i specjalistów wraz z rodzicami ucznia. Wskazania takie mogą też być bezpośrednio zawarte w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego wydanego przez rejonową publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną (ale nie muszą – taką decyzję może podjąć dyrektor po konsultacji z nauczycielami i specjalistami).

W przypadku dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wytyczne w tym zakresie są uwzględniane w indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym (IPET). Podstawę do powyższych działań stanowi § 6 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia *Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 roku w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym* (Dz.U z 2017 r. poz. 1578). Zgodnie z jego treścią: *w zależności od indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia wskazanych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego lub wynikających z wielospecjalistycznych ocen, o których mowa w ust. 4 lub 9 – **wybrane zajęcia edukacyjne, które są realizowane indywidualnie z uczniem lub w grupie liczącej do 5 uczniów.***

W przypadku dzieci posiadających opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, które wymagają zajęć w formie indywidualnej lub w mniejszej grupie uczniów, mogą one zostać zorganizowane w ramach tzw. **zindywidualizowanej ścieżki kształcenia**. Podstawę prawną takiego działania stanowi § 6 ust. 2 pkt 7 rozporządzenia *Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 roku w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1591). Zgodnie z jego treścią: *W szkole pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana w trakcie bieżącej pracy z uczniem oraz przez zintegrowane działania nauczycieli i specjalistów, a także w formie:*

- 1) *klas terapeutycznych;*
- 2) *zajęć rozwijających uzdolnienia;*
- 3) *zajęć rozwijających umiejętności uczenia się;*
- 4) *zajęć dydaktyczno-wyrównawczych;*
- 5) *zajęć specjalistycznych: korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym;*
- 6) *zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu – w przypadku uczniów szkół podstawowych oraz uczniów szkół ponadpodstawowych;*
- 7) **zindywidualizowanej ścieżki kształcenia;**
- 8) *porad i konsultacji;*
- 9) *warsztatów.*

Rozporządzenie to określa również wymóg formalny niezbędny do zastosowania takiej formy edukacji dziecka: *Objęcie ucznia zindywidualizowaną ścieżką wymaga opinii publicznej poradni, z której wynika potrzeba objęcia ucznia pomocą w tej formie* (§ 12. ust. 3).

W ocenie Rzecznika Praw Dziecka każde działanie, które dotyczy dziecka, powinno być ukierunkowane na jego dobro. W procesie edukacji młodego człowieka bardzo ważne jest, aby to dorośli – rodzice, dyrektorzy, nauczyciele i specjaliści, wspólnie określili priorytety, możliwości i potrzeby. Aby potrafili znaleźć rozwiązania umożliwiające wszechstronny rozwój dziecka. I wreszcie, aby respektowali prawo dziecka do rozwijania w jak najpełniejszym zakresie osobowości, talentów oraz zdolności umysłowych i fizycznych, umożliwiających także budowanie kompetencji społecznych w grupie rówieśniczej (art. 29 Konwencji o prawach dziecka – Dz.U. z 1991 Nr 120, poz. 526).

Mając powyższe na uwadze, w trosce o dobro dziecka, na podstawie art. 10 ust. 1 pkt 2 i art. 10a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 roku *o Rzeczniku Praw Dziecka* (Dz. U. z 2017 r. poz. 922), zwracam się do Państwa Dyrektorów o udzielanie rodzicom dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi możliwie jak najbardziej szczegółowych informacji na ten temat. W przypadku pojawienia się jakichkolwiek wątpliwości w tej kwestii, namawiam – przed wydaniem decyzji – do podjęcia konsultacji z wizytatorami odpowiedzialnymi za ten segment edukacji w kuratoriach oświaty. Proszę również o szczególną troskę i pomoc dla wszystkich dzieci, które w roku szkolnym 2018/2019 będą realizowały obowiązek szkolny lub obowiązek nauki w oparciu o wspomniane wyżej rozwiązania prawne, by mogły jak najpełniej korzystać z właściwej dla siebie formy edukacji i przynależnych im praw, m.in. do stałego kontaktu z rówieśnikami.

Z wyrazami szacunku
Małgorzata Jankowska

Do wiadomości:
Pani Anna Zalewska
Minister Edukacji Narodowej